

עשוק בדם נפש, הוא או ורעו יהיו עשוקים מאותו הצד האחר. יש עשוק משאר עשוקים, כמו שנאמר לא תעשק את רעה. הוא עבר ועשק, הוא עשוק בכניו, מאותו הצד האחר, ומשום כך אמר את כל העשוקים. אמר שלמה, עמדתי בכל אותם עשוקים בכל הצדדים שעשק.

ולמה הם עשוקים? אשר נעשו פחת השמש. אשר נעשו? אשר גרו הנה צריך להיות! מה זה אשר נעשו? אם העשייה היא לשבח, אין עשייה שלהם אלא למעלה מן השמש.

אבר ודאי נעשו. איך נעשו? אלא כיון שעשוקים מרוחם שם, למה באים לעולם הנה? אלא ודאי רוחות נעשו, נעשו ברוחות וגוף בעולם הנה. כיון שנתקן הגוף שלהם ונעשתה אותה רוח בגוף זך ונקי בלי לכלוף של חטאים בעולם הנה, אז נעשק הגוף כמו שנעשקה הרוח. וזהו הגוף שנהנה בו יותר מהפל. ויש עשוקים אחרים בכמה מינים מרוחות שם, ולא נעשו בגופים. אבל אלה הם עשוקים אשר נעשו.

יש אחרים אשר נעשו, והטריחו בני אדם את רבונם. ומי הם? מי שעשק אשת חברו בסתר או בגלוי, ואותו ולד שנולד מהם הוא עשוק, בלי רצון רבונם, ולא יודע בעל האשה שאותם המעשים הם עשוקים, והטריחו את הקדוש ברוך הוא לעשות להם גוף ולציר להם צורה. אלו עשוקים אשר נעשו. אשר נעשו ודאי הגופים שלהם על כרח. משום כך שלמה המלך אומר, (קהלת ד) ואראה את כל העשוקים,

זרעיה, להיו עשוקים מההוא סטרא אחרא. אית עשוק, משאר עשוקים, כמה דאת אמר (ויקרא יט) לא תעשק את רעה. איהו עבר ועשק, איהו עשוק בכניו, מההוא סטרא אחרא. ובגין כך אמר, את כל העשוקים. אמר שלמה, קאימנא בכל אינון עשוקים, בכל סטרין דעשק.

ואמאי אינון עשוקים. אשר נעשו תחת השמש. אשר נעשו, אשר גרו מיבעי ליה, מאי אשר נעשו. אי עשייה איהי לשבחא, לאו עשייה דילהון אלא לעילא מן שמשא.

אבר ודאי נעשו. הוה נעשו. אלא כיון דעשוקים מרוחיהון תמן, אמאי אתיין להאי עלמא. אלא רוחין ודאי נעשו, אתעבידו ברוחין ובגופא בהאי עלמא, כיון דאשתכלל גופא דילהון, ואתעביד ההוא רוחא בגופא זך ונקי בלא לכלוכא דחובין, בהאי עלמא, כדין אתעשק גופא, כמה דאתעשק רוחא. והאי איהו גופא, דאתהני ביה יתיר מפלא. ועשוקין אחרנין אית, בכמה זינין מרוחין תמן, ולא נעשו בגופין. אבל אלין, אינון עשוקים אשר נעשו.

אית אחרנין, אשר נעשו, ואטרחו בני נשא למאריהון. ומאן איהו. מאן דעשיק אתתא דחבריה בטמירו, או באתגלייא. וההוא ולדא דאתיליד מנייהו, עשוק איהו, בלא רעותא דמאריהון, ולא ידע בעלה דאתתא, אינון עובדין עשוקין אינון, ואטרחו לקודשא בריך הוא למעבד לון גופא, ולציירא לון צורה, אלין עשוקים אשר נעשו. אשר נעשו ודאי גופין דילהון, על כרחא.

בגין כך, שלמה מלכא אומר, (קהלת ד) ואראה את כל העשוקים, בכל זיני

בְּכָל מִינֵי עֲשׂוּקִים עֲמַדְתִּי, אוֹתָם
אֲשֶׁר נֶעְשׂוּ וְנֶעְשׂוּ בַעֲשִׂיָהּ.

בְּמוֹ שְׂאֵלָה (הוא בערלה, אינו גדל ועושה,
ואחר כך עושקים אותו ממנו, כך) אוֹתָם
עֲשׂוּקִים, שְׁכָכָר נֶעְשׂוּ בְּעֶרְלָה,
וְהַתְּרַבָּה וְנִטְלָ וְגַדְל הַגּוֹף, וְעֵשָׂה
אוֹתוֹ, וְאַחַר כֵּן עוֹשְׂקִים אוֹתָם
מִמְנוּ וְלוֹקְחִים אוֹתָם, הָרִי
עֲשׂוּקִים אֲשֶׁר נֶעְשׂוּ, וְעַל הַכַּל
עֲמַד הַמֶּלֶךְ שְׁלָמָה וְאָמַר, עֲמַדְתִּי
עַל כָּל הָעֲשׂוּקִים אֲשֶׁר נֶעְשׂוּ.

וְהִנֵּה דְמַעַת הָעֲשׂוּקִים, כָּלֵם
שׁוֹפְכִים דְמַעוֹת עִם טַעֲנָה לְפָנֵי
הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא. אֵלוֹ שׁוֹפְכִים
דְמַעוֹת, שְׁהָרִי הָעֶרְלָה מְרַבָּה
וּמְגַדְלֵת אוֹתָם עַד שְׁלֹשׁ עֲשָׂרָה
שָׁנִים, וְאַחַר כֵּן עוֹשְׂקִים אוֹתָם
מִהָעֶרְלָה וְהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא
לוֹקֵחַ אוֹתָם. הָרִי לֵךְ עֲשׂוּקִים
אֲשֶׁר נֶעְשׂוּ כְּכָר.

עֶבֶר עֲבָרָה - הוֹרְגִים אוֹתוֹ. לָהֶם
יֵשׁ טַעֲנָה, וְעֵתִידִים לוֹמַר: רַבּוֹן
הָעוֹלָם, תִּינוּק בֶּן יוֹמוֹ שְׁחָטָא,
דְּנִים אוֹתוֹ דִּין? אֲנִי בֶן יוֹמֵי
הַיִּיטִי, שְׁהָרִי מְאוֹתוֹ יוֹ קוֹרָא לוֹ
הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא בֶּן, שְׁכָתוּב
(תהלים ב) ה' אָמַר אֵלַי בְּנֵי אֶתָּה אֲנִי
הַיּוֹם וְלִדְתִּיךָ. רַבּוֹן הָעוֹלָם, יֵלִיד
בֶּן יוֹם, דִּין עוֹשִׂים לוֹ? הָרִי דְמַעַת
אוֹתָם הָעֲשׂוּקִים וְאִין לָהֶם מְנַחֵם.
וְיֵשׁ עֲשׂוּק אַחַר, אוֹתוֹ עֲשׂוּק
שְׁנִקְרָא מְמוֹר, כְּשִׁיּוּצָא מִן
הָעוֹלָם, מִיַּד מְפָרִידִים אוֹתוֹ
מִקְהַלְתַּת הָעַם הַקְּדוֹשׁ. אוֹתוֹ
מְמוֹר, עֲנִי מִסְפֵּן, שׁוֹפֵךְ דְמַעוֹת
לְפִי הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא וְטוֹעֵן
לְפָנָיו: רַבּוֹן הָעוֹלָם, אִם אֲכֹתִי
חֲטָאוּ, אִיזָה חֲטָא אֲנִי עֲשִׂיתִי?
הָרִי מַעֲשֵׂי תִקְנִים הָיִי לְפָנֶיךָ,
וְהִנֵּה דְמַעַת הָעֲשׂוּקִים וְאִין לָהֶם
מְנַחֵם. וְכֵן לְכָל אוֹתָם עֲשׂוּקִים יֵשׁ
לָהֶם טַעֲנָה לְפָנֵי הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ
הוּא, וּמְאוֹתָהּ טַעֲנָה אִין לָהֶם
מְנַחֵם, וְאִין שִׁישִׁיב דְּכָר עַל לַבִּס.

עֲשׂוּקִים קְאִימְנָא, אִינּוֹן אֲשֶׁר נֶעְשׂוּ וְאִתְעַבְדוּ
בַעֲשִׂיָהּ.

בְּמוֹ דִּהְנִי (ר"א איהו בערלה, אינו רבי ועבד ולבתר עשקו ליה מניה
הכי) אִינּוֹן עֲשׂוּקִין, דְּכָכָר נֶעְשׂוּ בְּעֶרְלָה
רַבִּי וְנָטִיל וְגַדְלֵת גּוֹפָא, וְעַבִּיד לִיהָ, וְלִבְתָּר
עֲשְׂקִין לֹון מְנִיָּה, וְנִטְלִין לֹון, הָרִי עֲשׂוּקִים
אֲשֶׁר נֶעְשׂוּ, וְעַל כָּלָא קְאִים שְׁלָמָה מְלָכָא
וְאָמַר, קְאִימְנָא עַל כָּל הָעֲשׂוּקִים אֲשֶׁר נֶעְשׂוּ.
וְהִנֵּה דְמַעַת הָעֲשׂוּקִים, כָּלָא אוֹשְׁדִין דְמַעִין,
עִם טַעֲנָה קְמִי קְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא. הִנֵּי
אוֹשְׁדִין דְמַעִין, דְּהָא עֶרְלָה רַבִּי לֹון, וְגַדְלֵת
לֹון, עַד תְּלַת עֲשָׂר שָׁנִין, וְלִבְתָּר עֲשְׂקִין לֹון
מְעֶרְלָה, וְנָטִיל לֹון קְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא, הָא לֵךְ
עֲשׂוּקִין אֲשֶׁר נֶעְשׂוּ כְּכָר.

עֶבֶר עֲבִירָה קְטִלִין לִיהָ. לֹון אִית טַעֲנָה,
וּזְמִינִין לוֹמַר, מְאָרִי דְעֶלְמָא, תִּינוּק בְּר
יוֹמִיָּה דְחָב, דִּינִינִן לִיהָ דִּינָא. אֲנָא בְר יוֹמִיָּה
הַיּוֹנָא, דְּהָא מַהֲהוּא יוֹמָא קְרִי לִיהָ קְדָשָׁא
בְּרִיךְ הוּא בֶּן, דְּכָתִיב (תהלים ב) יְיָ אָמַר אֵלַי בְּנֵי
אֶתָּה אֲנִי (דף ק"ג ע"ב) הַיּוֹם וְלִדְתִּיךָ, מְאָרִיָּה
דְעֶלְמָא, יֵלִיד בְּר יוֹמָא, דִּינָא עַבְדִּין לִיהָ, הָרִי
דְמַעַת אִינּוֹן הָעֲשׂוּקִים וְאִין לָהֶם מְנַחֵם.

וְאִית עֲשׂוּק אַחַר, הַהוּא עֲשׂוּק דְאֶקְרִי מְמוֹר,
כַּד נִפְק מְעֶלְמָא, מִיַּד מְפָרִישִׁין לִיהָ
מִקְהַלְתָּא דְעַמָּא קְדִישָׁא. הַהוּא מְמוֹר, עֲנִיָּא
מִסְפָּנָא, אוֹשִׁיד דְמַעִין קְמִי קְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא,
וְאִטְעִין קְמִיָּה, מְאָרִיָּה דְעֶלְמָא, אִי אֲבָתִי
חָאבוּ, אֲנָא מַה חוֹבָא עֲבִידְנָא, הָא עוֹבְדָאִי,
מִתְתַּקְנֵן לְקַמְךָ הוּו, וְהִנֵּה דְמַעַת הָעֲשׂוּקִים
וְאִין לָהֶם מְנַחֵם. וְכֵן לְכָל אִינּוֹן עֲשׂוּקִים, אִית
לֹון טַעֲנָה קְמִי קְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וּמַהֲהִיא
טַעֲנָה לִית לֹון מְנַחֵם, וְלִית דִּיתִיב מְלָה עַל
לְבַהוֹן.